

MEMÒRIA ANUAL D'ACTIVITATS ANY 2008

Societat Catalana de Farmàcia Clínica
Desembre 2008

1. COMPOSICIÓ DE LA JUNTA

La Junta actual es la següent:

- President. Carles Codina
- Vicepresident. Joan Antoni Schoenenberger
- Secretari. Maria Queralt Gorgas
- Tresorer. Llorenç Lladonosa
- Vocal. Tomàs Casasin
- Vocal. Anna Clopés
- Vocal. Ester Amado
- Vocal. Pilar Gascon
- Vocal. Mariona Roca
- Vocal. Laura Diego

2. ACTIVITATS DE LA JUNTA

2.1. Reunions de la Junta de la SCFC

Durant l'any 2008 s'han realitzat les següents reunions de Junta:

- 22 de gener. Reunió ordinària
- 19 de febrer. Reunió ordinària
- 11 de març. Reunió ordinària
- 8 d'abril. Reunió ordinària
- 13 de maig. Reunió ordinària
- 15 de juliol. Reunió ordinària
- 30 de setembre. Reunió ordinària
- 28 d'octubre. Reunió ordinària
- 18 de novembre. Reunió ordinària

3. FORMACIÓ CONTINUADA

Durant l'any 2008 s'han organitzat els següents cursos i sessions:

a) Sessions i casos clínics realitzats per la SCFC

- 22 de gener: Sessió: "*Experiència en farmàcia pediàtrica a l'hospital St Thomas de Londres*".
Ponent: Sara Arenas. Hospital St. Thomas. Londres.
Modera: Rosa Farré. Hospital de la Santa Creu i Sant Pau. Barcelona.
- 19 de febrer: Cas clínic: "*Antibioticoterapia en el malalt crític*". David Conde, Jordi Fernández Morató. Servei de farmàcia. Hospital del Mar. Barcelona.

- 11 de març. Sessió: *“Experiències d’integració i coordinació entre nivells assistencials en atenció farmacèutica”*.
Ponent: David López. Servei de farmàcia. Hospital de Mataró.
Modera: Joan Antoni Schoenenberger. Servei de farmàcia. Hospital Arnau de Vilanova. Lleida
- 8 de abril. Sessió de Solidaritat: *“Els medicaments en el països de renda baixa ”*.
Ponent: Elena del Cacho. Servei de farmàcia. Hospital Clínic. Barcelona.
Modera: Carles Codina. Servei de farmàcia. Hospital Clínic. Barcelona
- 22 d’abril. Cas clínic: *“Atenció Farmacèutica en el tractament antiretroviral”*
Anna Feliu i Maria Goretti López Ramos. Servei de farmàcia. Hospital de la Santa Creu i Sant Pau. Barcelona.
- 13 de maig. Sessió: *“Gestió de malalties cròniques: Buscant nous models de coordinació entre nivells assistencials”*.
Ponent: Soledad Romea. Àmbit d’Atenció Primària de Barcelona Ciutat. ICS
Modera: Ester Amado. Àmbit d’Atenció Primària de Barcelona Ciutat. ICS
- 30 de setembre. Sessió: *“Programa d’Educació Sanitària per a la gent gran sobre el bon ús dels medicaments”*.
Ponents: Francesc Paez. Servei de Farmàcia. Hospital Mora d’Ebre.
Tarragona.
Modera: Llorenç Lladonosa. Farmacèutic comunitari. Lleida
- 21 d’octubre Cas clínic: *Tècniques de depuració extrarrenal: plasmafèresi en el tractament de l’encefalomielitis aguda disseminada”* Albert Planas i César Salort. Servei de farmàcia. Hospital Mútua de Terrassa
- 18 novembre. Sessió: *“Atenció farmacèutica en entorns socio-sanitaris”*
Ponents: Natàlia Carrasco i Mª Teresa Pérez. Servei de farmàcia. Hospital de Viladecans. Barcelona.
Modera: Tomàs Casasin. Servei de farmàcia. Hospital de Viladecans. Barcelona.
- 16 de desembre Cas clínic: *“Trasplant de moll d’os. Atenció farmacoterapèutica en pacient hematològic trasplantat amb precursors hematopoètics ”* Ariadna Padullés i Leticia Garrido. Servei de farmàcia. Hospital de Bellvitge. L’Hospitalet.

b) Sessions realitzades conjuntament amb el COFB

Controvèrsies en terapèutica:

- 27 de març: *Maneig i prevenció del sagnat en pacients anticoagulats.*

Anna Farriols. Servei de farmàcia. Hospital Vall d'Hebron
Pere Domènech. Servei d'hematologia i hemoteràpia. Hospital de Bellvitge.

Modera: Bruno Montoro. Servei de farmàcia. Hospital Vall d'Hebron

- 27 de maig: *Antiagregants*
Tomàs Casasin. Servei de farmàcia. Hospital Viladecans.
Alfons Sualis. Unitat de cardiologia. Consorci Sanitari del Maresme
Josep Franch. Atenció Primària. Cap Raval sud. Barcelona
Modera: Tomàs Casasin. Servei de farmàcia. Hospital Viladecans.

c) Cursos realitzats conjuntament amb el COFB

- *“Atenció farmacèutica en nutrició parenteral”*.
Tomàs Casasin. Servei de farmàcia hospital Viladecans; Xavier Fàbregas. Servei de farmàcia hospital de Mataró; Josep Manel Llop. Servei de farmàcia hospital de Bellvitge; Xavier Mateu. Servei de farmàcia hospital del Mar; Maria Sagalés. Servei de farmàcia hospital de Granollers. 5,7,12,14 de febrer.
- *“Fonts d'informació i interpretació sobre l'efectivitat dels tractaments / intervencions”*.
Gerard Urrutia. Servei Epidemiologia i Salut Pública. Hospital Sant Pau.
Jordi Pardo. Centre Cochrane Iberoamericà. Hospital Sant Pau. 4 i 6 de març.
- *“Posició Terapèutica de les immunoglobulines intravenoses: indicacions clíniques i evidència disponible”*. J de Gracia. Servei de pneumologia. Hospital Vall d'Hebron; J. Gámez servei de neurologia. Hospital Vall d'Hebron; L. Mendarte. Servei de farmàcia. Hospital Vall d'Hebron; A Vidaller. Servei de medicina interna. Hospital Vall d'Hebron. Modera: Bruno Montoro. Servei de farmàcia. Hospital Vall d'Hebron. 13 de novembre.
- *“Tractament de la diabetis tipus 2 i de la hiperglucèmia intrahospitalària”*. JA. Arroyo, servei d'endocrinologia. Hospital Sant Pau; D. Cardona. Servei de farmàcia. Hospital Sant Pau; N. Gómez. Servei d'endocrinologia. Clínica Delfos; J. Vidal servei d'endocrinologia. Hospital Clínic. 18, 25 de novembre i 2, 4 de desembre.

d) Activitats per a tècnics conjuntament amb el COFB

- *Programa teòric-pràctic de formació continuada per a tècnics del SFH*

- Formació bàsica en farmacologia: antibiòtics, tractament del dolor.

e) Reconeixement a activitats docents

- Programa Sanitari de Formació Continuada (PSFC) 2008 de l'Associació de Farmacèutics Rurals de Catalunya (AFRUC).
- Curs sobre “*Gestió Integral del medicament als serveis d’urgències hospitalaris*” organitzada pel servei de farmàcia de la Corporació Sanitària Parc Taulí.
- Certificació de la validesa i la rellevància clínica-assistencial d'un “*Curs metodologia de recerca en intervenció farmacèutica en salut mental per a la redIAPP*” que realitza el grup PRODEFAR (grup de recerca de la Facultat de Farmàcia en col·laboració amb la Fundació Sant Joan de Déu i l'Hospital Sant Joan de Dèu-Serveis de Salut Mentals).

4. ACTIVITATS DELS GRUPS DE TREBALL

a) Grup de prevenció d'errors de medicació, format per:

Clara Agustí. Servei de farmàcia. Hospital de Mataró
Begoña Bara. Servei de farmàcia. Hospital General de Catalunya
Tomàs Casasin. Servei de farmàcia. Hospital de Viladecans.
Carmen Lacasa. Servei de farmàcia. Hospital de Barcelona
Carles Pardo. Servei de farmàcia. Hospital de Granollers
Alba Prat. Servei Català de la Salut
Àngels Vidal. Servei de farmàcia. Pius Hospital de Valls.
Lourdes Pastor. Servei de farmàcia. Hospital de Bellvitge
Neus Rams. Subdirecció de Farmàcia i Productes Sanitaris
M. José Gaspar. Subdirecció de Farmàcia i Productes Sanitaris
Marian March. Fundació Pharmaceutical Care
Carme Solera. Servei de farmàcia. Consorci Hospitalari de Terrassa
Montse Garcia. Servei de farmàcia. Hospital Parc Taulí

Vegeu informe que s'adjunta

b) Grup de treball de Millora de la medicació habitual en el pacient ingressat, format per representants de diferents hospitals:

Cristina Roure. Hospital de Barcelona. Coordinadora.
Tomàs Casasín. Hospital de Viladecans. Coordinador

i representants dels següents hospitals:

Hospital de Mataró
Hospital Clínic
Hospital Vall d'Hebron
Hospital de Sant Pau
Centre Mèdic Teknon
Hospital Municipal de Badalona
Hospital General de Catalunya
ConSORCI Sanitari de Terrassa
Hospital de Blanes
Hospital de Calella
Hospital de l'Esperit Sant
Hospital Parc Taulí

Activitats realitzades:

- Guia consensuada de medicaments en el període perioperatori.
- Treball sobre "Intervenció del farmacèutic en la millora del maneig perioperatori de la medicació habitual dels pacients quirúrgics" amb la participació de 14 hospitals. Guanyador de la Beca del Col·legi de Farmacèutics de Barcelona.
- Premi Uriach i revista El Farmacèutic-Hospitales al millor treball sobre Conciliació de la Medicació entregat al Congrés Nacional de la Societat Espanyola de Farmàcia Hospitalària. Valencia 2008.

c) Projecte integral d'atenció farmacèutica (PAFI)

- Assaig clínic comparatiu aleatoritzat i multicèntric per a valorar un Programa d'Atenció Farmacèutica Integrada front a seguiment convencional en malalts amb patologia crònica (ICC i/o MPOC) seguits en els tres àmbits assistencials: hospital, atenció primària i farmàcia comunitària. Participen 8 àrees de salut de Catalunya amb un seguiment de 239 malalts.

d) Projectes Aliança per a la Seguretat dels pacients

1. Programa de Conciliació de la Medicació

Objectiu general: Desenvolupar una metodologia per a la implantació de Programes de Conciliació de la Medicació als centres sanitaris.

Objectiu 1. Estudi observacional prospectiu d'errors de conciliació de la medicació a l'ingrés i a l'alta. Han participat 9 hospitals amb un total de 388 malalts.

Objectiu 2. Implantació d'un programa pilot de conciliació de la medicació en dues unitats quirúrgiques de dos hospitals.

Objectiu 3. Elaboració una Guia per a la implantació de Programes de Conciliació de la Medicació que estarà disponible a la pàgina web de la SCFC.

2. Utilització de senyals d'alerta per a detectar esdeveniments adversos produïts per medicaments.

Estudi multicèntric, prospectiu i comparatiu entre dos períodes, per determinar la utilitat a l'aplicar un sistema d'alertes en la detecció i prevenció d'esdeveniments adversos a medicaments en els malalts. Han participat 5 hospitals.

3. Estudi d'incidència dels errors de medicació en els processos del sistema d'utilització de medicaments.

Estudi longitudinal d'incidència per a determinar la freqüència d'errors de medicació en tots els processos del sistema d'utilització de medicaments: prescripció, validació, preparació, dispensació i administració en l'àmbit hospitalari. Han participat 6 hospitals.

e) Projecte d'intervencions farmacèutiques

- S'ha realitzat la segona edició del programa informàtic ISOFAR de documentació i registre d'Intervencions Farmacèutiques.

f) Informes i recomanacions realitzades

- **Propostes sobre el Pla de Salut de Catalunya** a petició del Departament de Salut

5. JORNADA ANUAL

XIV JORNADA SCFC 17 de Juny de 2008

“INFORMACIÓ DE MEDICAMENTS: LLUMS I OMBRES”

8,30 - 9,00 h Recepció i lliurament de la documentació

9,00 - 9,30 h Inauguració oficial

Hble. Sra. Marina Geli. Consellera de Salut de la Generalitat de Catalunya.

Sr. Josep A. Bombí. President de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques i de la Salut de Catalunya i Balears.

Sr. Joan Duran. President del Consell de Col·legis Farmacèutics de Catalunya.

Sr. Antoni Díez. Degà de la Facultat de Farmàcia de la Universitat de Barcelona.

Sr. Carles Codina. President de la Societat Catalana de Farmàcia Clínica

9,30 - 10,30 h. Sessió magistral. “Responsabilitat dels mitjans de comunicació: informació dels nous medicaments.”

Sr. José Luis de la Serna. Subdirector de El Mundo, editor jefe del Área de Salud.

Moderador: Sr. Carles Codina. President SCFC

10,30 - 11,00 h. Cafè

11,00 - 12,30 h Taula rodona: “Malalts, Malaltia i Informació: Van pel mateix camí?”

- **“La medicalització de la vida”.**

Sr. Joan Pons. Coordinador de Recerca. Agència d'Avaluació de Tecnologia Mèdica i Recerca.

- **“Avançant cap a la decisió compartida”.**

Sra. Mónica Ausejo. Subdirectora General de Asistencia Farmacéutica de la Dirección General de Farmàcia y Productos Sanitarios. Consejo Sanidad y Consumo. Comunidad de Madrid.

- **“La veu del pacient: quina informació vol realment?”**

Sr. Joaquim Roqueta. President de l'associació Gais Positius i Secretari de CESIDA (Coordinadora Estatal de VIH/SIDA)

- **“Indústria i informació: quin paper vol tenir?”**

Sra. Itziar Sanz de Madrid. Directora del Departamento Internacional de Farmaindustria.

Moderador: Sra. Ester Amado. Vocal SCFC

12,30-12,45 h. Presentació resultats 1ª edició Beca Joaquim Bonal. Sra. Olga Delgado. Cap de servei de farmàcia. Hospital Son Dureta. Palma de Mallorca

12,45- 13,00h. Presentació resultats preliminars 2ª edició Beca Joaquim Bonal. Sra. Laura Tuneu. Adjunt servei farmàcia Hospital Santa Creu i Sant Pau.

13,00 - 13,15 h. Presentació activitats Societat Catalana Farmàcia Clínica. Sra. Mª Queralt Gorgas. Secretària SCFC.

13,15-14,15 h Conferència clausura. Perquè necessitem informació independent sobre els medicaments?.

Sra. Maria Font. President de la Societat Internacional de butlletins independents (ISDB).

Moderador: Joan Antoni Schoenenberger. Vicepresident SCFC

14,15 – 15,30 h. Dinar

15,30 – 16,45 h. Ponències

- **Presentació Centre d'Informació de medicaments de Catalunya (CEDIMCAT).** Sra. Cristina Roure. Coordinadora Cedimcat.

- **Fonts d'informació i cerca bibliogràfica.** Sra. Montserrat Ponsa. Cap projectes d'Internet i Biblioteca del COFB.

Moderador: Tomàs Casasin. Vocal SCFC

16,45 – 17,45. Presentació millors comunicacions

Moderador: Maria Peraire. Vocal SCFC

17,45 - 18,00 h. Lliurament de premis i beques

Premi a la millor comunicació.

Comunicació guanyador 3ª beca Joaquim Bonal

18,00 h. Cloenda.

6. ALTRES JORNADES ORGANITZADES PER LA SCFC

6.1. III Jornada Monogràfica. SEGURETAT DEL PACIENT I MEDICAMENTS 3 de Desembre de 2008

Departament de Salut, Acadèmia de Ciències Mèdiques, Societat Catalana de Farmàcia Clínica

9:30 Presentació de la Jornada

Sr. Carles Codina. President de la SCFC

9:40 ASPECTES SOCIALS I LEGALS DELS ERRORS DE MEDICACIÓ

Moderadora. Sra. Carmen Lacasa. Servei de Farmàcia. Hospital de Barcelona.

9:45 ¿Com comunicar els errors de medicació als pacients?

Sra. Assumpta Ricart. Servei d'Urgències. Hospital General de l'Hospitalet.

10:15 Aspectes legals dels errors de medicació

Sr. Manuel Amarilla. President d' Eupharlaw.

10: 45 L'error de medicació des de la perspectiva d'un pacient

Sra. Maria-Dolors Navarro. Presidenta del Fòrum Català de Pacients

11:00 Discussió

11:15 Café

11:40 NOVES PROPOSTES PER A LA SEGURETAT DELS PACIENTS

Moderadora Sra. Mª José Gaspar Cap de Secció d'Atenció farmacèutica i Utilització de medicaments. Departament de Salut

PRESENTACIÓ DELS PROJECTES DE L'ALIANÇA PER A LA SEGURETAT DELS PACIENTS

11:45 Estudi d'incidència dels errors de medicació en els processos del sistema d'utilització de medicaments.

Sra. Lourdes Pastó. Servei de Farmàcia. Hospital Universitari de Bellvitge

12:05 Utilització de senyals d'alarma o "triggers" per a detectar esdeveniments adversos produïts per medicaments en pacients hospitalitzats.

Sra. Maria-Queralt Gorgas. Servei de Farmàcia. Hospital Sant Bernabé de Berga

12:25 Millora de la seguretat del pacient mitjançant programes de conciliació de la medicació

Sra. Cristina Roure. Centre d'Informació de Medicaments de Catalunya. CEDIMCAT.

PRESENTACIÓ DE PROJECTES EN L'ÀMBIT COMUNITARI

- 12:30 Prescripció farmacèutica segura (Prefaseg) i Self-Audit**
Sra. Arantxa Catalan. Cap de la Unitat de Farmàcia. Institut Català de la Salut
- 12:45 Línies de treball a desenvolupar.**
Sra. Neus Rams. Cap de Servei de Planificació Farmacèutica. Departament de Salut
- 13: 15 Discussió**
- 13:30 Experiències innovadores. Registre electrònic de l'administració dels medicaments**
Sr. Xavier Fàbregas. Servei de Farmàcia. Hospital de Mataró.
Sra. Olívia Fernández. Servei de Farmàcia. Hospital del Mar. Barcelona
- 13:45 Cloenda. Sr. Joan-Maria Ferrer Tarrés. Responsable del Projecte Aliança per a la seguretat dels pacients. Direcció General de recursos Sanitaris. Departament de Salut**

6.2. JORNADA SOBRE “Conciliació de la Medicació: Experiències en hospitals”. Organitzada conjuntament amb la Societat Espanyola de Farmàcia Hospitalària. 3 de juny.

7. PARTICIPACIÓ EN ACTES

- 22 de maig. Jornada de cloenda. Acte de lliurament de premis. Lliurament de la Beca Joaquim Bonal al Dr. Joan Antoni Schoenenberger de l'hospital Arnau de Vilanova de Lleida. Acadèmia de Ciències Mèdiques.

8. PREMIS I BEQUES

- Premi a la **millor comunicació presentada a la XIII Jornada de la Societat Catalana de Farmàcia Clínica**. Dotació: 1.000 euros. Atorgat a: "*Prescripció inapropiada en pacients geriàtrics institucionalitzats*". MD. Diaz Masip, MF. Ortín Font, MA. Vidal Miquel*, I. Rosich Martí**. Regió Sanitària Terres de l'Ebre. *Servei de farmàcia. Pius Hospital de Valls, **Servei Atenció Primària Alt-Penedès- Garraf.
- **Beca Joaquim Bonal** al millor projecte d'avaluació de resultats en Atenció Farmacèutica, Dotació 12.000 euros. Atorgada al projecte "*Aplicació de la determinació de nivells plasmàtics d'antiretrovirals a la detecció de Problemes Relacionats amb la Medicació (PRM) en*

pacients en tractament per a la infecció per HIV". Joan Antoni Schoenenberger. Servei de farmàcia. Hospital Arnau de Vilanova de Lleida.

- **Beca Màster** en Aplicació i control de la terapèutica antimicrobiana. Curs 2008. Atorgada a Natalia Carrasco. Servei de farmàcia. Hospital de Viladecans. Barcelona.

9. PARTICIPACIÓ DE LA SCFC EN GRUPS DE TREBALL, CURSOS I JORNADES.

9.1 Participació en les reunions del Grup Espanyol de Prevenció d'Errors de Medicació GEPEM. Assistents Carmen Lacasa, Tomàs Casasin.

9.2 Participació en les Jornades de Farmacèutics Rurals de Catalunya. AFRUC. Mora d'Ebre. Maig 2008.

10. PARTICIPACIÓ EN COMISSIONS DEL DEPARTAMENT DE SALUT.

10.1. Participació en la Comissió d'Informació Terapèutica del Departament de Salut. La Junta va delegar en Isabel Castro del servei de farmàcia de l'Hospital de Santa Creu i Sant Pau.

10.2. Participació en la Comissió Assessora sobre Publicitat de Productes Sanitaris del Departament de Salut. La Junta va delegar a Rosa Sacrest. Farmacèutica comunitària de Girona.

10.3. Participació en el Consell Català de Formació Continuada. La Junta va delegar a M. Antònia Mangues del servei de farmàcia de l'Hospital de Santa Creu i Sant Pau.

10.4. Participació en el grup de treball de medicació hospitalària d'us ambulatori (MHDA) del CatSalut. La Junta va delegar en Anna Clopes del Institut Català d'Oncologia.

10.5. Participació en el Consell Assessor sobre Infeccions Nosocomials a Catalunya del Departament de Salut. La Junta va delegar en Maria Queralt Gorgas de l'hospital Sant Bernabé de Berga.

10.6. Participació en el Consell Científic Assessor per a la prevenció, el control i el seguiment d'una possible pandèmia de grip. La Junta va delegar a Santi Grau del servei de farmàcia de l'hospital del Mar.

10.7. Participació en el grup de treball sobre recepta electrònica del Departament de Salut. La Junta va delegar en Roser Vallès com a representat d'Atenció

Primària, Llorenç Lladonosa com a representat de farmàcia comunitària i Maria Queralt Gorgas com a representant de farmàcia hospitalària.

10.8. Participació en la Comissió Tècnica Assessora de Fórmules Magistrals. La Junta va delegar en Maria Oliveras de l'hospital Vall d'Hebron.

11. CONVENIS

11.1. Conveni Errors de Medicació, entre el Departament de Salut i la Societat Catalana de Farmàcia Clínica.

Objectiu: Establir un conveni de col·laboració per a l'execució del Programa de Prevenció d'Errors de Medicació, mitjançant la notificació efectuada pels professionals sanitaris dels errors de medicació detectats en l'àmbit de Catalunya.

11.2. Conveni de col·laboració entre la Fundació Pharmaceutical Care Espanya i la Societat Catalana de Farmàcia Clínica.

Objectiu: Col·laboració en projectes de recerca d'interès comú a les dues entitats i especialment en el projecte sobre errors de medicació.

11.3 Conveni de col·laboració amb la vocalia d'hospitals del Col·legi Oficial de Farmacèutics de Barcelona.

Objectiu: Portar a terme, de forma conjunta, un programa de formació continuada per als professionals farmacèutics.

11.4 Conveni de col·laboració amb IMS Health

Objectiu: Disposar de dades de consum de medicaments als hospitals.